VII.

Badeni a Thun.

Na povolání hr. Kazimíra Badenia k předsednictví v ministeriu měly, jak se vypravovalo, také vysoké kruhy vojenské jistý vliv, ježto on jako místodržitel haličský osvědčoval k vojenským požadavkům největší ochotu a tím si oblibu u císaře upevnil.

Ostatně šlo — dle obecného tehdejšího mínění i také dle Eimových vypravování — jen o rozhodnutí mezi dvěma osobami, mezi Badenim a Fr. Thunem. Thun byl jistě také dobře zapsán. Každý rok účastnil se dobrovolně jako důstojník v reservě velkých manévrů. Jeho státoprávní minulost nepadala proti němu více na váhu přes sněmovní jeho někdejší řeč o korunovaci; to už patřilo opravdu k jeho minulosti; obávaný a r. 1889 s nedůvěrou vítaný »korunovační místodržitel« získal zatím přízně Němců svým rozhodným vystupováním pro punktace a svými několika příkrými výpady proti Mladočechům. Právě však jeho rozkol s Mladočechy nejvíce asi bránil povolání jeho v čelo kabinetu. Eim mi vypravoval při nahodilém setkání ve Vídni, že on Badenimu doporoučel, aby ministrpresidentství nebral, nýbrž aby popustil přednost Thunovi, jenž poměry v Čechách lépe zná a jehož by teprv on, Badeni, vystřídal, až by věci přišly do jiných kolejí. Byl-li či nebyl Badeni ochoten poslechnouti té rady, nevím. Vybrán císařem byl on, a nežli došlo k formálnímu jmenování, přijel do Prahy a měl s hr. Thunem schůzku v zámečku v Stromovce. K ní přibral i J. Ledebura, jako designovaného již ministra orby. O rozmluvě, kterou tam spolu měli, vypravoval mi hrabě Fr. Thun, že Badeni si vedl velmi sebevědomě, projevoval velikou jistotu, že se mu podaří oba národní kmeny v Čechách smířit, při tom prý Ledebura, jenž se do řeči pletl, dost s patra zkrátka odbýval. Thun dle sdělení, která mi tehdy učinil bezprostředně po té rozmluvě, radil prý Badenimu, aby Čechům v oboru kulturním a blahobytovém učinil vše, co vůbec bude moci; pokud ale půjde o požadavky politické, zejm. jazykové, aby nic nesliboval a nepovoloval, dokud nebude míti obě strany, českou i německou, pod jedním kloboukem.

Celkem bylo patrno, že hr. Thunovi od jmenování Badenia nebylo volno. Sám mi vypravoval, že jeho matka, jakmile zvěděla o jmenování

Badeniově, důtklivě mu radila, aby úřad svůj složil; on ale byl příliš rád místodržitelem, že se nemohl odhodlati k resignaci.

O Badeniově neznalosti zdejších poměrů kolovaly ovšem záhy celé legendy. Některé maličkosti se mu daly odpustiti, ale mohl se snadno uvarovati nepříznivého dojmu, kdyby se byl jen opatrněji choval, aspoň svou neznalost nemoudrými otázkami zbytečně neprozrazoval; velcí páni přece umívají nesnáze podobné elegantně přeplavat. Tak u něho n. př. byla deputace z Warnsdorfu. On, jak slyší to jméno, ptá se »Warnsdorf? Was ist Warnsdorf, wo ist das?« Velké pohoršení. Rakouský ministrpresident a neví nic o Warnsdorfu! Přišel k němu prof. Jar. Čelakovský, jako předseda Ústřední Matice Školské. Badeni o ní a její existenci ovšem neměl ani tušení, a když slyšel, že také gymnasia vydržuje, n. př. v Hodoníně (Goeding. — »Wo ist Goeding?«), pravil: »Aber wer gibt ihnen das Geld dazu?« S potutelným úsměvem mi vypravoval hr. Fr. Thun, že mu řekl Badeni hezkých pár neděl po svém nastoupení, o vánocích 1895: »Aber das könntest du den Čechen doch machen, dass Du ihre čechischen Eingaben bei der Statthalterei čechisch erledigen lässt.« I divil prý se velice, že se to děje ode dávna, zvláště pak od jazykových nařízení Stremayerových, o nichž prý Badeni té doby ještě neměl potuchy.

Kdy a proč došlo k prvnímu napětí mezi Badenim a Thunem, jest mi neznámo, jisto jest, že Thun mu nabízel už před koncem r. 1895 své odstoupení. V novinách udržovaly se zprávy o vzájemné neshodě obou dlouho, byly zjevně někým úmyslně živeny a možno že Badeni chtěl se konečně opravdu Thuna zbýti, aby učinil něco příjemného Mladočechům, aby jim zjednal laciný úspěch. Mělo se obecně za to, že zejména Kaizl žádal té oběti. Též není pochyby, že odstoupení Thunovo ve veřejném mínění jejich strany a celé tehdejší radikální veřejnosti české přijato bylo jako úspěch mladočeský. Thun sám s tou otevřeností, která u něho někdy až překvapovala, řekl mi jednoho dne, ještě když byl místodržitelem: »Ich war zu brüsk gegen die Jungčechen und bedauere es. Manches wäre ruhiger verlaufen.« Zejména ho mrzel jistý ostrý výpad, jejž jednou učinil proti Tilšerovi. Ano, on šel tak daleko, že poměr svůj k Mladočechům chtěl napravit a radil se se mnou jednou o tom, s kým z nich by měl za tím účelem styky navázat. Mně napadl Čelakovský, avšak já ovšem prostředníkem jsem býti nechtěl, byť jsem tehdy z doby punktační i předpunktační jistě ze všech Staročechů nejméně oblíbený mezi Mladočechy. Ježto však jsem, vcházeje k Thunovi, viděl zrovna do předsíně vstupovati

Randu, obrátil jsem Thunovu pozornost na tohoto, jakožto vhodného sprostředkovatele sblížení s Čelakovským. Sprostředkována pak byla opravdu schůzka s Čelakovským a konala se, aby nebylo žádné nápadnosti, v atelieru Brožíkově, kdež se oba jako náhodou setkali. Výsledku — aspoň okamžitého — ovšem neměla a krise Thunovská propukla, když Thun žádal na Badeniovi ochranu jako místodržitel proti útokům mladočeským ve sněmu a to po případě právo k rozpuštění sněmu, což Badeni mu odepřel s tím odůvodněním, že by se s okamžitým cílem jeho politiky nesrovnávalo. Fr. Thun té doby vyžadoval si často mých návštěv, při kterých mi předčítal své i Badeniovy dopisy až do rozhodného Thunova dopisu na kabinetní kancelář a odpovědi Braunovy. O těch návštěvách učinil jsem si podrobnější záznamy, jež tuto následují:

Dne 15. prosince 1895 byl jsem u hr. Thuna. Před tím byly — jak se pravilo, přičiněním Eimovým — vpašovány do novin zprávy o zamýšlené demissi Thunově pro neshody s hr. Badenim. Zejména přinesla »Politik« — jak se podobá, z téhož pramene — sensační zprávu, že přijde do Prahy na místo místodržitelské nějaký arcikníže, jemuž má býti přidělen adlatus. Hned na to objevil se Thun ve Vídni, což bylo ve spojení uváděno s pověstmi o jeho demisi, načež ale prohlášením Badeniovým a článkem »Fremdenblattu« věc zase uvedena na pravou míru. Thun mi pravil, že vůbec pro tuto věc ani do Vídně nejel, nýbrž pouze k vůli rozmluvě s Badenim o nastávajícím sněmu, o kteréžto návštěvě se již v Nalžově při pohřbu hr. Taaffa s Badenim umluvil. Cesta tedy s demissí nesouvisela. Jelikož však pověsti tak okázale se šířily, smluvil on sám s hr. Badenim, že tento se o dementi postará. K tomu dodal hr. Thun, že již dvakrát sám nabídl Badenimu demissi, ale tato nebyla přijata. Z Mladočechů žádal prý Kaizl*) v rozmluvě s Badenim demissi Thunovu. K tomu dodal Thun, že sám pokládá své postavení za neudržitelné a že nepochybně užije nejbližší vhodné příležitosti k odstoupení, zvláště kdyby jemu od Badeniho snad v nějaké věci nebylo dáno za pravdu. Radil jsem mu, aby si prostřednictvím Randy, jehož návštěva v té chvíli právě byla hlášena, zjednal styky s Čelakovským (jehož on dříve mi dvakrát chválil jako »idealistu«, s nímž měl známost z času svého poslancování, když ještě sám byl členem poslanecké sněmovny). Na tu radu přistoupil, načež jsem odešel čině místo Randovi.

*) Jak s tím souvisely zprávy novin o tajné návštěvě Badeniho u Kaizla, není mi známo.

Byl irritován dopisem »Pester Lloydu«, kdež se vyslovovalo, že hr. Thun sám uzná potřebu své demisse. Dopis otiskla »Politik« tvrdíc, že má marku tiskové kanceláře. Na mou poznámku, že polský jeden časopis mluví o Windisch-Grätzi jako Thunově nástupci, což že považuji za lichý nápad — odvětil: Proč? Já: Vždyť přece W.-G., který ne bez mrzutosti a sklamání odstoupil, nepůjde za místodržitele pod svým nástupcem. Thun: Proč ne? Ze své vůle arci ne, ale, bude-li to na něm žádáno od císaře, jako svého času na mně, udělá to. Já na to se zmínil o jménech, která se už po městě uvádějí. Shodli jsme se, že Ferdinand Lobkovic nemá potřebné ráznosti a samostatnosti. On pravil: Z úřadníků nevidím žádného: Spens-Boden touží zpět k justici; Stummer má brzo dosloužíno, Coudenhove neumí dost česky, ačkoliv by byl jinak perfektní úřadník. — Ze šlechticů byl by kromě Windisch-Grätze též Buquoy, Vojtěch Schoenborn, Karel Schwarzenberg ml. (a snad později Bedřich). Pravil, že je v rozpacích, koho by mohl místo sebe navrhnouti, kdyby odstoupil.

O Badenim pravil, že neví, je-li upřímným. Zdá se, že u něho je hlavní věcí polská neupřímnost. »Die polnische Unaufrichtigkeit«. Jemu (Thunovi) říká, že si nepřeje, aby šel. Ale neustálé zprávy novin o demissi Thunově snad přece nejsou bez spojení s ním. Mladočechy sice pořád vábí, ale nemá prý ani myšlenky, co jim koncedovat. Žádal prý Thuna: »Mohl bys přece česká podání česky vyřizovat« a byl podiven slyše, že se to beztoho děje. Neměl tušení o existenci Pražákova resp. Stremayrova jazykového nařízení!*) Neví sám, co může pro Čechy udělat a zdá se, jakoby je jen vodil za nos, aby si připravil hladší situaci. Při tom stále mluví s Mladočechy, ale jiných lidí se ani neptá, ano, když mu Ledebur začal mluvit o politice, řekl prý: »Die Herren (t. j. ministři) sollen sich nur um ihre Ressorts kümmern, die Politik mache ich selber.« — O zamýšlené adresse řekl prý Badeni Mladočechům, že neví, co jí chtějí docílit.

Thun mi předčítal odstavec ze svého dopisu Badenimu. Připomíná v něm, že již nabídl své odstoupení; chce-li ho ale Badeni držet, pak aby Mladočechům dal na srozuměnou, že by nepřátelské jednání jejich proti místodržiteli na sněmu musil pokládati za nepřátelské jednání proti vládě.

*) Připomnělo mi, co Rieger vypravovával, jak za Potockého nevěděli v ministerské radě, co je pragmatická sankce. Ale Taaffe prý řekl: Ist ein Hofdekret der Maria Theresia.

Konečně mi sdělil, že Čelakovský na Randovo vyzvání si vyžádal třídenní rozmýšlenou, máli se s Thunem sejít. Ale že na to přistoupil sejíti se jako náhodou na třetím místě. Schůzka (v Brožíkově atelieru) měla se konati dnes (19. XII.). Úmysl měl Thun zavésti »nezávazný rozhovor«, v němž mu chtěl naznačiti své stanoviště, zejména, že nemůže se na něm žádati, aby s patra po česku odpovídal, když se k tomu udá náhlý podnět — jinak, že mu nenapadá odpírati české zodpovědění interpelací, české oslovení při zahájení etc.

Za chybu svou uznal, že při odpovědi na interpelaci o rozpuštění bývalého akad. spolku učinil výpad na Tilšra jako c. k. profesora, který tu interpelaci též podepsal.

Velice se horšil na staročeské listy pro jejich vystupování proti Kaizlovi, za příčinou jeho řeči při budžetu, v níž mluvil střízlivě o státním právu.

Dne 4. I. 1896 u místodržitele.

Přečetl mi svůj několik dní před tím odeslaný dopis státnímu radovi Braunovi, ve kterémž prosí J. V. o dovolení, aby směl podati demissi na své místo jako místodržitel. Uvádí v něm, že dvakráte již dal své místo k disposici ministrpresidentovi, že v německých, polských i cizozemských listech označován jest neustále za překážku smíru, ve sněmu že je předmětem útoků, na kteréž neodpovídá, že však by déle nemohl snésti opakování takových výjevů a kdyby J. V. ustanovil, aby na svém místě setrval, že by to mohl jen učiniti tehdy, když by nebylo mu bráněno na osobní útoky odpověděti. Maje jediný cíl, sloužiti císaři a dobru říše, že ochotně odstoupí, kdyby měl býti pokládán za překážku pro uskutečnění intencí J. V. Od státního rady Brauna dostal odpověď, že bude dopis jeho dnes (4. I.) v rukou císařových. On sám, hr. Thun, netajil se přesvědčením, že nerad půjde, jelikož si na svůj úřad přivykl a zastává ho, dle svého mínění, v interessu země.

Přešli jsme na záležitosť jednání o vnitřní úřadní řeči, o kterých zrovna v posledních dnech došlo jednak k odhalením Eimovým, že vláda považuje zřízení kurií dle přání Němců a zavedení české vnitřní úřadní řeči za nerozlučnou akci. Tu opakoval, že ministrpresident jedná ukvapeně a bez potřebných informací. Že vskutku Mladočechům ji slíbil, že o tom mluvil s Lippertem a maršálkem Lobkowiczem. Lippert pravil, že pro svou osobu nic by proti tomu neměl. O způsobu provedení ale že

Badeni neměl jasného obrazu. Nevěděl o existenci jazykových nařízení Pražákova a Stremayrova; představoval si věc jako jednoduchou podle vzoru samosprávy. Na námitku, že to předpokládá prohlášení jistého území s výhradně českou a jiného s výhradně německou úřední řečí, odpověděl, to že nejde, jelikož vede k roztržení země. Zavedení takovému, aby všecko vnitřní jednání v každémkoliv okresu země (dělo se) dle jazyka, v němž jest učiněno podání, sám Badeni zase odpíral, jelikož jest v německých okresích množství úřadníků neznalých češtiny. Na Thunovo upozornění, že by se mělo začít nejprve s upravením vyučování oběma zemským jazykům ve školách, aby předběžná podmínka zavedení rovnoprávnosti byla splněna — odpověděl prý Badeni: Nu to by se nařídilo, že za tři léta každý, kdo chce se stát úřadníkem, musí se vykázati znalostí obou jazyků zemských.

Mimochodem podotkl hr. Thun, že již před 3 roky sám se u císaře přimlouval za koncessi v otázce úřadního jazyka tak, aby mělo to ráz koncesse učiněné na podnět Staročechů, a že si císař nyní na to vzpomněl a pravil: »Sie waren ja auch dafür.« Od ministrpresidenta dostal rozkazy v příčině úřadního jazyka, ale prý silně zakličkované (»verklausuliert«) a dal si vyhledati všeliké návrhy v té věci ve sněmu podané.

Také v rozmluvě podotkl, že Badeni v ý h r a d n ě takměř jedná s Mladočechy, že jinde informací nehledá, že se samými ministry n. př. s Ledeburem o českých věcech nemluví — zkrátka, že je informován hlavně Eimem. Na velkostatkáře prý naléhal, aby se chovali k Mladočechům přívětivě, a zlobí prý se na staročeské listy, že kritisují jednání Mladočechů.

Co do možných nástupců mluvil Thun o S t u m m e r o v i a C o u d e n h o v o v i, za nemožného pokládal Sagassera. Ze šlechty měl za to, že by mohl kníže Ferd. Lobkowicz býti jmenován, ač o jeho způsobilosti má pochybnosti, při vší úctě osobní.

V neděli 12. I. 1896.

Místodržitel přečetl mi dopis Badeniho, ve kterém tento sděluje, že nabídku demisse státnímu radovi Braunovi poslanou odevzdal císař jemu, hr. Badenimu, k vyřízení; Badeni žádá, aby složení úřadu odložil až po sněmu, ježto by jinak přišla vláda do rozpaků. K dotazu jeho (Thunově), zdali by v případu skandálů proti osobě jeho podstoupených hr. Badeni zmocnil jej k rozpuštění sněmu, odpověděl zároveň hr. Badeni negativně, odůvodňuje to interessy vlády, které to nyní nedopouštějí (t. j. uh. vy-

rovnání). Zároveň psal Braun, že dopis Thunův J. Velič. přijal, o loyalnosti a oddanosti místodržitelově hluboce jest přesvědčen, dopis že odevzdal Badenimu »zu der ihm geeignet scheinenden Beantwortung« (tak asi to znělo). Místodržitel na to poslal dopis Badenimu, ve kterém dal vycítiti, že béře list Badeniho za projev úmyslu nedržeti Thuna, a že dává demissi. Opis přípisu Badeniho a svou odpověď zároveň přiložil k novému listu Braunovi, ve kterém oznamuje, že demissi podal, že zároveň vyslovuje ochotu, bude-li to přáním J. V., až do konce sněmu setrvati »jako věrný voják císařův, který čeká na svém stanovišti, až bude vystřídán«. — Probíral pak Thun znova všecky kandidáty a ještě vyslovil pochybnosť, najdou-li schopného a zároveň ochotného nástupce, konečně prý snad ještě budou ho žádati, aby setrval. Podobá se, že Badeni chtěl rychlým uveřejněním zprávy o této demissi pokusiti se o jisté umírnění národních protiv na sněmu, jejichž zostření (ovšem mylně) bylo přičítáno v polských a vídeňských listech Thunovi.

*

Sám jsem s Badenim ponejprv a naposled mluvil, když už byl místodržitelem Coudenhove. Zlobil se strašně na staročeské listy, že mu kazí politiku: »Es braucht nur eine kleine ironische Anspielung auf die jetzige vernünftigere Haltung der Jungčechen in der »Politik« oder im »Hlas Národa« zu stehen und schon merkt man in ihren Reihen einen Rückfall.« Vyptával se po mém úsudku o Eimovi, Heroldovi, Kramáři, Kaizlovi atd. Chválil jsem posléz řečené dva jako nejvzdělanější osobnosti mezi Mladočechy. O jiných jsem mluvil opatrněji, ale ne tak, abych u něho podvracel respekt před nimi. Dojem, který na mne osobně Badeni učinil, nebyl tuze příznivý. Bylo příliš zřejmo, že nezná ani lidí ani poměrů zdejších, a bylo mi líto, když jsem zvěděl od Riegra, který Badenia o své újmě byl navštívil, že Rieger mu radil »vor einem kleinen Staatsstreich nicht zurückzuschrecken«, mysle tím ovšem na otázku jazykovou a autonomističtější úpravu poměrů, která se od Badeniho v mladočeských kruzích obecně očekávala. Něco pravdy na tom očekávání bylo. Teprve za Thuna, r. 1898, u příležitosti porad, o podobném předmětě u něho ve Vídni konaných, jsem nabyl dokladů, že opravdu už za Badenia k ozdravění parlamentu, obstrukcí ochromeného, pomýšleli na návrat k obesílacímu právu sněmů.

Především šlo však mladočeským politikům o veliký clou, o úspěchy na poli jazykové otázky. Tu byli svou nedávnou minulostí morálně nejvíce angažováni. Z článků Eimových v Nár. Listech nebylo nesnadno vyroz-

uměti, že on radil Badenimu, aby za jazykové nařízení, které by uvedlo češtinu jako vnitřní úřadní jazyk vedle němčiny, Němcům něco dal, zejména kuriové právo ve sněmu, o něž oni té doby mnoho stáli. To bývalo by asi tak ve směru rady Thunovy před nastoupením Badeniovým.

Čím déle se přípravy táhly a čím více se proslýchalo o vyjednáváních Badeniových s pohlaváry mladočeskými, tím větší bylo obecné vzrušení. Mluvě o těch záležitostech jednou náhodou s místodržitelem Coudenhovem pravil jsem mu: »Excellencí, připomeňte jen předsedovi ministerstva hnutí, které vyvolala u Němců nařízení Stremayerova. Nyní jde o něco více, o vnitřní úřadní jazyk. Bude státní moc dost silna, aby zlomila odpor, který z té příčiny hrozí? Já bych mu radil, aby nečinil na cestě jazykových nařízení kroku, dokud Němce něčím nezíská, aspoň volební kurie ve sněmu nezabezpečí, což teď jest jedním z jejich nejaktuálnějších požadavků.....«

Hrabě Coudenhove mi slíbil, že to Badeniovi poví jako moje mínění. Neměl jsem tušení, že se podobně vyjádřil také Zucker. Ale Rieger, když jsem mu podle pravdy pověděl obsah své rozmluvy a vzkazu, nad míru se rozhorlil a pravil: »Abych Vám pravdu řekl, tahle Vaše rada mi připadá jako zráda na národu.« Po několika dnech, když se Coudenhove vrátil z Vídně a já z nějaké jiné příčiny byl u něho, ptal jsem se, vyřídil-li panu ministrpresidentu, co jsem mu řekl. On, že ano, že vyřídil. Já tedy: »Und darf ich fragen, was er gesagt hat?« — On: »Was er gesagt hat? Nachdenklich ist er geworden, aber hat nichts gesagt, und ich selbst, der Statthalter, habe keine Ahnung, was er thun will.«

Když byla uveřejněna jazyková nařízení Badeniova, byl to ovšem tak ohromný triumf Mladočechů, že byla vítězosláva jejich pochopitelna. Staročeši to dovedli až na punktace, tu ale jest viděti, co dovede silná, rázná politika. Neviděl jsem nikoho tak nezištně, opravdu ideálně z toho úspěchu odpůrcova se těšit, jako Riegra a Mattuše. A pravdu sluší říci: vědomí českého úřadníka se nemálo pozvedlo a nedlouhým trváním těch nařízení aspoň důkaz byl podán, že se stroj státní ani nesřítí ani nepoláme, když také do svatyní vnitřního úřadování pronikne čeština. Arci hůře bylo se silou, jíž bylo třeba k zachování vydaných nařízení v platnosti. Rezek, tehdy již v ministerstvu vyučování na místě, k němuž Thun, ani se mne neotázav, doporučil nejdřív mne,*) vypravoval mi, že Pacák a Kramář,

*) Zvěděl jsem o tom teprve za dlouhou dobu od Otta, jemuž Thun to pověděl. Tázán jsem z Vídně nebyl a nejednalo se se mnou, návrh se tedy odbyl tam.

jdouce od poslední rozmluvy s Badenim, kde se rozhodlo o vydání jazykových nařízení v jejich pak uveřejněném znění, sami si vzájemně projevovali pochybnost a obavu, zdali ho (Badenia) přece jen nezavlekli příliš daleko. Zavlekli. A snad by se to nebylo stalo, kdyby byl na živu zůstal Eim.

Nevím, bylo-li před vydáním řečených jazykových nařízení nebo po nich, když přibyl do Prahy pan Charles Benoist, profesor veřejného práva v Paříži a redaktor politické části Revue des deux mondes. Byl v Průhonicích a hr. Sylva-Taroucca m. j. i na mne mu dal odporučení. Sešli jsme se »u modré hvězdy«, kde on bydlel,*) a tu jsem mu také na otázku jeho dal karakteristiku Badenai, že je věrným služebníkem svého pána a člověkem nejlepších záměrů, že však mu schází potřebná znalost západorakouských poměrů, aby své krásné úmysly mohl také provádět. Ani že nemá dost důvěrného kontaktu s druhými instancemi, mysle příliš, že správu veřejnou lze v Čechách provádět jako v Haliči. Benoist pak uveřejnil v jednom francouzském listu výsledky svých výzkumů a m. j. opravdu také, aniž ovšem jméno autorovo udal, uvedl můj úsudek jako úsudek z národních kruhů českých. »Politik« se tehdy na neznámého původce toho úsudku velmi rozezlila. Poznenáhla přišlo však u nás mnoho lidí k poznání, že Badeni sice byl člověkem nejlepších záměrů, ale že svou neznalostí poměrů a z části zaveden Mladočechy, po brzkém a velkém úspěchu lakotnými, nejvíce prospěl rakouským Němcům.

Vyjednávalo se pak s Jar. Čelakovským, který však činil veliké finanční nároky. Na Rezka upozornil pak Hartl, tehdy sekční chef, který s ním byl zároveň v Karlových Varech a tam se s ním mnoho stýkal.

*) Se smíchem mi vypravoval, že první slovo, které k němu pronesl Dr. Lad. Pinkas, bylo, jak mohl jíti do tak německého hotelu? — Jakobych já — pravil s ironickým smíchem Benoist — měl věděti, že se hotely u Vás třídí dle národnosti a které jsou české a které německé!